

NOU 2022:11 Ditt personvern - vårt felles ansvar. Personvernkommisjonens rapport - Høring

Innledning

KiNS har gjennomført to innspillsrunder blant våre medlemmer og drøftet NOU 2022:11 KiNS styret. Dette danner bakgrunnsmateriale for høringssvar fra KiNS på Personvernkommisjonens rapport NOU 2022:11 Ditt personvern – vårt felles ansvar.

Vårt høringssvar vil i hovedsak konsentrere seg om skole- og barnehagesektoren. I tillegg vil vi gi tilbakemelding på hovedanbefalingen om en nasjonal personvernpolitikk og ta for oss enkelte punkter i de andre hovedområdene.

Generelt.

KiNS deler kommisjonens beskrivelse av dagens situasjon for personvernet, definisjonen av personvern og begrunnelsen for at det er nødvendig å sette inn tiltak både nasjonalt og lokalt i kommuner, fylkeskommuner og privat sektor.

Personvernutfordringer knyttet opp mot elever i alderen fra 15-18 år, samt fylkeskommunene sin portefølje er ikke godt nok utredet av kommisjonen slik vi ser det. Er det spesifikke utfordringer knyttet til personvern og fylkeskommunene sin portefølje? Det være seg for eksempel tannhelse og kollektivtransport.

Nasjonal personvernpolitikk

En nasjonal personvernpolitikk er et viktig tiltak foreslått av Personvernkommisjonen, som KiNS støtter. Det er blant annet viktig for å bidra til å sikre viktige verdier i samfunnet, som for eksempel ytringsfrihet og demokrati. Det vil kunne bidra til å sette personvern på den politiske dagsorden i større grad enn i dag, og kunne bidra til bedre samordning og styring i forvaltningen på tvers av nivåer og sektorer. Personvernpolitikken må være tett knyttet til digitaliseringspolitikken og visa versa, og offentlig sektor må gå foran.

Kommunale medlemmer av KiNS etterlyser, i tråd med personvernkommisjonens rapport, sterkere statlig involvering, slik at kommuner og fylkeskommuner blir gitt realistiske rammer til å overholde sitt ansvar som behandlingsansvarlig. Nasjonal personvernpolitikk må være innrettet mot lovgivernivå og være et rådgivende organ. Politikken må ta tak i forhold som at ansvarsvarfordelingen bør lov-, eller forskriftsfestet der deling av personopplysninger inngår som en del av et større samarbeid mellom forvaltingsorganer.

Foreslått tiltak om å opprette et rådgivende organ som kan ha et helhetlig overblikk over bruken av personopplysninger i Norge, anser vi som viktig for å få dette til. Overordnede etiske vurderinger, grunnleggende prinsipper og en helhetlig oversikt er viktige elementer som et slikt rådgivende organ kan ta tak i, og som bør være en del av politikken. Regjeringen bør årlig legge fram en personvernpolitisk redegjørelse for Stortinget. Den må ha særskilt søkelys på sårbare grupper som for eksempel barn- og unge. For at politikken skal virke deler vi kommisjonens syn på at effektiv håndheving er et svært viktig element og forutsetning.

Skole- og barnehagesektoren

KiNS erfarer at det er til dels store utfordringer med ivaretagelsen av personvernet til barn, elever, ansatte og foreldre i barnehage og grunnsopplæringen. Digitaliseringen har i stor grad foregått ut ifra pedagogiske og didaktiske hensyn og i liten grad vært tuftet på god informasjonssikkerhet og et godt personvern. Skole og helse er store og viktige sektorer for kommunene. Det behandles opplysninger om sårbare grupper og det behandles store mengder med persondata. Konsekvensen av dårlig personvern i disse sektorene kan medføre store konsekvenser for den berørte. ***KiNS mener kommisjonen gjør rett i å trekke fram skole- og barnehagesektoren som et prioritert område i tida framover når det gjelder personvern.***

Personvernpolitikk for skole- og barnehagesektoren

Kommisjonen foreslår flere riktige og viktige tiltak. ***KiNS mener kommisjonens overordnede tiltak om at det må etableres en helhetlig og offensiv personvernpolitikk for skole- og barnehagesektoren er viktig og riktig målsetning.***

Manglende ressurser, varierende kompetanse og fravær av overordnede føringer, gir digital forskjellsbehandling i skolene våre. Ikke konsistente eller rett og slett manglende vurderinger av personvernet i applikasjoner og tjenester, fører til at den ene skolen kan ta i bruk læremidler som naboskolen sier ikke er lov å bruke. En konsekvens er at elever og lærere risikerer svært ulike rammevilkår for undervisning og læring.

Personvernnorm

Et viktig tiltak for å oppnå effekter av en personvernpolitikk i sektoren er å innføre en Personvernnorm for grunnsopplæringen. Et normgivende arbeid som hjelper kommuner og fylkeskommuner til å rigge en riktig håndtering av sitt ansvar lokalt, men som også kan gjøre sektorvis prinsipielle avklaringer. Forskjellen i porteføljen til kommuner og fylkeskommuner, det faktum at det er store aldersforskjeller fra barn i barnehage til elever på videregående, medfører et behov utforming av standardiserte regler for de ulike nivåene i skole- og barnehagesektoren.

Personvernnorm i grunnskolen må hente erfaringer fra Norm for informasjonssikkerhet i helse og omsorgssektoren, - Normen, selv om det er store forskjeller på skole- og helse tjenester. Normen må ikke kopieres i sin helhet inn i grunnsopplæringen, men relevante erfaringer og kunnskap må hentes ut og bidra som kunnskapsgrunnlag for etableringen av en Personvernnorm i skole- og barnehagesektoren. Personvernnormen må være praktisk innrettet med veiledninger og konkrete råd for ulike aktuelle tema. Den må være plassert i myndighetsstrukturen, men ikke i styringslinja. Formell organisering og innplassering bør følge modell fra Normen i helse og omsorgssektoren. Praktisk utforming må hensynta utfordringsbilde i skole- og barnehagesektoren. KiNS anbefaler at et normgivende arbeid for personvern i grunnsopplæringen bruker begrepet «norm» som en del av navnet. Dette for å gi et tydelig signal om at ressursene og arbeidet som en Personvernnorm bidrar med, er retningsgivende for sektoren sin ivaretagelse av personvernet.

En personvernnorm vil gjøre det lettere for skoleeiere å ivareta personvernet til elever, lærere og foreldre. Den vil stor grad standardisere og øke kvaliteten på håndteringen av personvernet i skolen.

Tverrfaglig test- og ressurscenter

I innspill fra KiNS til personvernkommissjonen sitt arbeid, ble det understreket behovet for at nasjonale myndigheter ikke skyver nasjonale oppgaver ned til kommunesektoren. Det er viktig at departementer og direktorater er sitt ansvar bevisst, som tilrettelegger for at kommunene kan utføre sine oppgaver og ansvar på en god måte. Et tverrfaglig test- og ressurscenter som bygger på allerede eksisterende ressurser, vil være viktig å få etablert. KiNS mener kommissjonen foreslår viktige oppgaver for et slikt miljø. Slik det er beskrevet i kommissjonens rapport vil et slikt organ bidra til å styrke det kommunale selvstyre og kvaliteten på bruken av digitale læremidler i skolen, da oppgavefordelingen i forvaltningen vil bli balansert på en bedre måte enn i dag. Det kan ikke være opp til den enkelte skoleeier å avgjøre lovligheten av et læremiddel. Derimot er det kommunens oppgave som skoleeier å ta ansvar som behandlingsansvarlig knyttet til bruken av digitale læringsressurser, tjenester og produkter, forutsatt at myndighetene løser nasjonale og internasjonale problemstillinger. Enten gjennom å utøve noe forhandlingsmakt eller ved å gi klare råd eller anbefalinger om lovligheten knyttet til tekniske og juridiske problemstillinger. Bruken er skoleeier sitt ansvar å vurdere. **Et test- og ressurscenter er et viktig grep for å øke skolesektoren sin evne til å håndtere personvernet i skolen på en tillitsvekkende og god måte.**

Av eksisterende miljøer et test- og kompetansesenter kan bygges på, er det riktig av kommissjonen å peke på SIKT, Kunnskapssektorens tjenesteleverandør og KS sitt prosjekt SkoleSec. SIKT er riktig plassert i myndighetsstrukturen, besitter mye relevant spesialkompetanse og har potensiale til raskt å kunne fungere etter intensjonene kommissjonen foreslår. Dette forutsetter at Kunnskapsdepartement, via Utdanningsdirektoratet og Direktoratet for høyere utdanning, gir SIKT de riktige rammene og mandat for en slik oppgave. En viktig forutsetning for at senteret skal oppleves som relevant for skole- og barnehagesektoren, vil være et tett samarbeid og god dialog med kommunesektoren, i hovedsak via KS. Prosjektet, SkoleSec, vil være en naturlig bidragsyter så lenge prosjektet eksisterer. KiNS mener SkoleSec snarest mulig må gå fra å være et prosjekt til å bli et permanent arbeid. SkoleSec kan løftes opp i myndighetsstrukturen og danne grunnlaget for en personvernnorm.

Rutiner og veiledning

Personvernkommissjonen foreslår flere tiltak for å sikre relevante og gode nok rutiner for personvern i skolen. Utdanningsdirektoratet må øke innsatsen og ta sin del av ansvaret for å sette kommuner og fylkeskommuner i stand til å ivareta sitt ansvar lokalt som behandlingsansvarlig. Manglende hjelp og tilrettelegging fra Utdanningsdirektoratet er en medvirkende årsak til manglende kompetanse, kunnskap og svekket håndtering av personvern i skole- og barnehagesektoren. **Det er avgjørende for styrkingen av personvernet i grunnopplæringen at Utdanningsdirektoratet styrker og øker innsatsen sin inn mot sektoren.**

Rutinene og veiledningene kommissjonen påpeker må utvikles for sektoren, kan gjøres av et normsekretariat. Det vil si ansatte personer med bred sammensatt profesjonskompetanse som relativt raskt kan etablere retningslinjer etter GDPR-regelverket, som er tilpasset grunnopplæringens særegenheter og behov etter opplæringslov og forskrifter.

Elever, lærere og skoleledere må få styrket sin kompetanse gjennom føringer i læreplaner og nasjonale kompetanseprogrammer for lærere og skoleledere. Lærerutdanningsinstitusjonene må innlemme opplæring i personvern i alle sine utdanningsløp.

Nasjonal tjenestekatalog

Kommisjonen har mange gode forslag knyttet til å sikre personvernet i bruk av digitale ressurser i skolen. **KiNS støtter kommisjonen i deres forslag om at nasjonale myndigheter må ta en større rolle knyttet til innkjøp av ressurser fra globale plattformleverandører.** Det vil kunne sikre funksjonalitet og rammer for ivaretagelsen av personvernet for elever og ansatte bedre enn i dag. I tillegg vil en effekt kunne være at nasjonal infrastruktur som Feide vil kunne utnyttes bedre og gi sikrere og bedre flyt av personopplysninger mellom læringsressurser som brukes i skolen.

En nasjonal tjenestekatalog slik som kommisjonen foreslår vil være et viktig redskap for å utnytte og få kommunisert vurderingene som et nasjonalt test- og kompetansemiljø gjennomfører. Den vil gi incentiver inn mot tjenesteleverandørene til å levere tjenester som tilfredsstillende tekniske, informasjonssikkerhets- og personvernmessige krav. Det er viktig at tjenestekatalogen bygges ut fra dagens Feidekatalog. Katalogen bør ikke gjøre innholdsmessige vurderinger, men kun befatte seg med GDPR-relaterte krav til personvern og informasjonssikkerhet, i tillegg til tekniske krav opp mot nasjonal infrastruktur i sektoren og nasjonen ellers.

Det er viktig at innretningen tenkes nøye igjennom slik at katalogen ikke blir en «hvilepute» for skoleeiere. Skoleeiere må fortsatt ivareta sitt ansvar etter GDPR, men arbeidet vil kunne gjøres med større kvalitet, da nasjonale og internasjonale utfordringer er ivaretatt av myndighetene.

Forbrukersektoren

Kommisjonen foreslår et forbud mot atferdsbasert reklame generelt, spesielt mot barn og unge. Det er en lavt hengende frukt som bør realiseres så raskt som mulig. Forbrukerrådet har vist gjennom sitt arbeid de siste to årene, hvilke krefter som ligger bak denne formen for reklame og pekt på at dette kan ha alvorlige konsekvenser for enkeltmennesker hvis det ikke gjøres nasjonale og internasjonale tiltak. Dette har også vært påpekt gjennom medieoppslag og kronikker i nasjonale medier. Barn og unge er en attraktiv målskive for sterke kommersielle aktører.

Et forbud mot atferdsbasert markedsføring mot barn vil være å investere i sterkere personvern. Å ikke regulere dette vil våre gjøre våre barn en bjørnetjeneste med negative konsekvenser for morgendagens samfunn.